

Quickscan natuuronderzoek

Bouw appartementencomplex aan de Driftweg in Naarden

In het kader van de Wet Natuurbescherming

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Gebiedsbeschrijving	5
2.3 Geplande werkzaamheden	5
2.4 Volledigheid inventarisatie	5
3. ONDERZOEKRESULTATEN	7
3.1 Flora	7
3.2 Broedvogels	7
3.3 Herpetofauna en vissen	8
3.4 Zoogdieren	9
3.4.1 Aanvullend cameraval-onderzoek	9
3.5 Ongewervelden	12
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	13
4.1 Algemeen	13
4.2 Flora	13
4.3 (Broed)vogels	13
4.4 Herpetofauna en vissen	16
4.5 Zoogdieren	17
4.5.1 Grondgebonden zoogdieren	17
4.5.2 Vleermuizen	17
4.5.3 Aandachtspunten voor verlichting en vleermuizen	18
4.6 Ongewervelden	19
5. CONCLUSIE	20
LITERATUUR	21
 BIJLAGEN	 21
BIJLAGE 1: IMPRESSIE PLANGEBIED	22
BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	23

1. AANLEIDING EN DOEL

In een voormalige zandgroeve, op een geheel met houtsingels omzoomd grasperceel aan de Driftweg in Naarden, zijn plannen voor de realisatie van een appartementencomplex.

Middels de Wet Natuurbescherming wordt een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. Als er plannen zijn om bepaalde (ruimtelijke) handelingen uit te voeren of wijzigingen aan te brengen in het bestemmingsplan, zal er onderzocht moeten worden of deze plannen, of onderdelen hiervan, nadelige effecten kunnen hebben op aanwezige, of mogelijk aanwezige, beschermde flora en fauna. Door het uitvoeren van een natuurtoets kan worden bepaald of dier- en plantsoorten negatieve gevolgen kunnen ondervinden van de werkzaamheden dan wel dat er gezocht moet worden naar mitigerende en/of compenserende maatregelen. Hiervoor kan het noodzakelijk zijn dat een ontheffing moet worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Dit is in de meeste gevallen de betreffende provincie waarin het project ligt.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, is aan Ecochore Natuurtechniek opdracht gegeven voor de uitvoering van een quickscan natuurtoets om zo de mogelijk negatieve effecten op flora en fauna in kaart te brengen. Middels een quickscan wordt een indruk verkregen van de mogelijke waarden van een gebied voor flora en fauna en kan worden beoordeeld of voldoende verspreidingsgegevens van mogelijk aanwezige beschermde dieren en planten voorhanden is of dat nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Dit rapport beschrijft de bevindingen en consequenties van het uitgevoerde quickscan natuuronderzoek.

2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING

Voor het quickscan natuuronderzoek is de locatie op 5 februari 2020 door een medewerker van Ecochore Natuurtechniek bezocht om zo een verwachting uit te kunnen spreken van het voorkomen van, dan wel het gebruik maken door, beschermde diersoorten in het gebied, zoals vermeld in de Wet Natuurbescherming, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en Rode Lijsten.

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere diersoort en plantgroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Er is zowel globaal gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna, als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een éénmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld. Tijdens het onderzoek zijn de aanwezige ecotopen intensief geïnspecteerd op aanwijzingen van beschermde of Rode lijstgenoteerde flora en fauna.

Als aanvulling op het veldbezoek zijn verspreidingstabellen en verspreidingsatlassen, met waarnemingen van de locatie en directe omgeving, geraadpleegd op het voorkomen van beschermde of Rode Lijstgenoteerde soorten.

Aan de hand van de resultaten van het quickscanonderzoek kan worden aangegeven of nadere inventarisaties gewenst zijn of dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de effecten op aanwezige (beschermde) flora en fauna geen bedreiging opleveren en of ontheffingen in het kader van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk zijn.

Bezoekdatum	Starttijd	Weersgesteldheid	Onderzoeker
05-02-2020	dagbezoek	bewolking 7/8, windkracht 1 Bft, 6°C, droog	

Tabel 1: Bezoekdata en specificaties.

2.2 Gebiedsbeschrijving

De planlocatie ligt ingesloten tussen de Driftweg, Fazantweg, Oud Huizerweg en de Hoge Zeeweg aan de noordzijde van de bebouwde kom van Naarden.

De planlocatie betreft een voormalige zandgroeve. Deze groeve is inmiddels begroeid met bos op de hellingen, struweel van met name acacia's (2-5m) op de voormalige bodem van de groeve en een solitaire gewone esdoorn met een diameter op borsthoogte (dbh) van 30 centimeter. Het grootste deel van het terrein bestaat echter uit verruigd grasland. Aan de oostzijde van het plangebied ligt een toegangspad. Daar waar deze op de bodem van de voormalige groeve uitkomt, staat een markante beuk (dbh 45 cm). In de directe omgeving van deze beuk is een klein deel geasfalteerd. Daar liggen ook meerdere boomstammen en enkele oude persbalen.

Zie voor gebiedsligging figuur 1 en een gebiedsimpresie bijlage 1.

2.3 Geplande werkzaamheden

In het verruigde grasland aan de oostzijde van het plangebied, is het voornemen een appartementencomplex te realiseren. Om de bewoners toegang te kunnen verschaffen, wordt vanaf de bestaande toegangsweg een nieuwe weg aangelegd op de bodem van de voormalige groeve, parallel aan de oostelijke helling. Voor de werkzaamheden worden geen bomen gekapt.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als *Ruimtelijke Ingrepen*. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Wet Natuurbescherming (hoofdstuk 4) gebaseerd.

2.4 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd middels een quickscan. Bij dit type natuuronderzoek wordt aan de hand van feitelijke veldwaarnemingen, literatuur en expert judgement een inschatting gemaakt van de mogelijke ecologische waarden van het gebied voor beschermde soorten planten en dieren.

Hierdoor blijft het onderzoek een steekproef en zullen bepaalde soorten niet zijn waargenomen en konden bepaalde functies niet worden vastgesteld. Voor een compleet beeld kunnen daardoor nadere inventarisaties noodzakelijk zijn.

De verkregen verspreidingsgegevens hebben een bepaalde 'houdbaarheidsdatum' waardoor het gebruik van verspreidingsgegevens aan een maximale gebruikperiode is gebonden. Indien aanwezigheid van beschermde soorten, of schade aan deze soorten, kan worden uitgesloten, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd. Voor zwaar beschermde soorten als bijvoorbeeld vleermuizen en vogels, geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te kunnen gebruiken bij afwegingen voor ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch is veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Indien hiervan wel sprake is, kan een gedeeltelijke update of volledig nieuw onderzoek noodzakelijk zijn. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld. Bij de resultaatbespreking worden, tenzij anders vermeld, waarnemingen uit de periode 2011-2020 behandeld.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied (rode kader op uitsnede).

Bron: Google Maps.

Inzet: plangebied - rode ovaal betreft de globale locatie voor de bouw van het appartementencomplex.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het veldbezoek weergegeven. Ter aanvulling op de onderzoeksresultaten zijn verspreidingsatlassen geraadpleegd voor het kilometerhok: 143-479 (plangebied) en 142-479 en 142-478 (relevante aangrenzende km-hokken) en het uurhok 26-51. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en eventuele aanbevelingen beschreven. Voor een toelichting op de Wet Natuurbescherming (Wnb) wordt verwezen naar bijlage 2.

3.1 Flora

Veldbezoek

De vegetatie van het verruigde grasland (het feitelijke plangebied), bestaat uit diverse vaatplanten waaronder: akkerhoornbloem, bosveldkers, dolle kervel, duizendblad, gewone braam, gewone paardenbloem, gewone vogelmuur, gewoon struisgras, gestreepte witbol, kropaar, roodzwenkgras, sint-janskruid, smalle weegbree, veldzuring en zachte ooievaarsbek.

Het zoekgebied voor de bouwlocatie bevindt zich nabij de beboste oostelijke en zuidelijke helling. De vegetatie bestaat hier uit Amerikaanse vogelkers, beuk, douglas spar, eenstijlige meidoorn, gewone esdoorn, hazelaar, hulst, klimop spec. (cultivar), mahonie, taxus (cultivar), vogelkers, wilde kamperfoelie, zomereik en zwarte els.

In het oostelijke hellingbos zijn een aantal karakteristieke bosplanten gevonden: eikvaren (*Polypodium spec.*), geel nagelkruid en muursla.

Beschermde soorten zijn niet aangetroffen in het plangebied en redelijkerwijs ook niet te verwachten door het ontbreken van geschikte groeiplaatsomstandigheden.

Literatuur

Uit de NDFF zijn geen waarnemingen bekend geworden van bij de Wnb beschermde vaatplanten die potentieel in het plangebied (lees verruigd grasland) voor zouden kunnen komen.

Geschiktheid plangebied

Gezien de aard van het plangebied is de aanwezigheid van beschermde vaatplanten en/of vaatplanten van de Rode lijst redelijkerwijs uitgesloten.

3.2 Broedvogels

Veldbezoek

De aanwezige ecotopen op de planlocatie en de directe omgeving bieden potentiële broedgelegenheden voor soorten uit ecologische vogelgroepen als:

- Opgaand en gesloten bos

Tijdens het veldbezoek zijn diverse vogelsoorten in relatie tot het plangebied aangetroffen. Dit zijn de volgende soorten: boomklever, ekster, gaai, grote bonte specht, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst, spreeuw, vink en zwarte kraai.

Het beschermingsregime van de groep vogelsoorten is opgedeeld in 5 categorieën waarbij de nestlocaties leidend zijn. In bijlage 2 is een toelichting op de 5 verschillende categorieën en bijhorende soorten beschreven.

Categorie 1-4 soorten

Van soorten uit deze categorieën zijn geen waarnemingen van individuen verricht. Eveneens zijn geen nesten of horsten van soorten uit deze categorie vastgesteld.

In 2021 is in een forse beuk nabij de toegangsweg, daar waar deze weg op de bodem van de voormalige groeve uitkomt, een in gebruik zijnde nestlocatie van ransuil vastgesteld {*mond. med. Dhr. B. Brussel*}.

Categorie 5 soorten

Van soorten uit categorie 5 zijn diverse waarnemingen verricht. Het betreft boomklever, ekster, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees en spreeuw.

Literatuur

De NDFF en de atlas van Nederlandse broedvogels laat in de kilometerhokken waarbinnen het plangebied ligt een groot aantal algemene broedvogels zien. Hierbij zijn ook enkele categorie 1-4 soorten die in de directe omgeving van het plangebied zijn aangetroffen: boomvalk, buizerd, havik, huismus, ransuil, sperwer en wespandief.

Geschiktheid plangebied

Categorie 1-4 soorten

De beboste hellingen en omringende bossen rondom de feitelijke bouwlocatie, vormen in beginsel geschikte broedmogelijkheden voor verschillende soorten uit deze groep. Hierbij kan gedacht worden aan: boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer en wespandief. Overige soorten uit deze categorieën zijn als broedvogel niet te verwachten. Van bovengenoemde soorten zijn echter geen sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid in de directe omgeving van het plangebied (met uitzondering van ransuil). Door de goede doorzicht van de kronen kon de aanwezigheid van deze soorten en/of nesten en horsten binnen het plangebied en in een ruime zone hieromheen, redelijkerwijs worden uitgesloten.

Het plangebied is gelegen in de groene uitloper van de Utrechtse Heuvelrug met vele aanwezige, verspreid liggende bossen, houtwallen en heideterreinen. Hier zijn geschikte broedlocaties en foerageergebieden voor genoemde soorten. Hierdoor is het mogelijk dat het plangebied binnen het territorium ligt van deze soorten waardoor foeragerende individuen binnen het plangebied kunnen worden waargenomen. Binnen een straal van circa 150 meter rondom de bouwlocatie zijn, met uitzondering van ransuil, geen horsten vastgesteld.

Categorie 5 soorten

Naast de waargenomen soorten biedt het plangebied en met name de beboste delen direct rondom het plangebied, geschikte mogelijkheden voor een groot aantal andere soorten uit deze categorie. Dit zijn soorten als: bonte vliegenvanger, bosuil, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, kleine bonte specht, spreeuw, torenvalk, zwarte kraai, zwarte mees en zwarte specht. Het merendeel van de soorten uit deze categorie is voor de broedlocaties afhankelijk van boomholten. Dergelijke holten zijn wel aangetroffen in de bomen van de beboste hellingen rondom het plangebied. Binnen de bouwlocatie ontbreekt het aan geschikte broedmogelijkheden voor deze soorten.

3.3 Herpetofauna en vissen

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen van soorten uit deze groepen verricht. Gezien het jaargetijde waarin het veldbezoek plaatsvond (winter), is dat ook niet verwonderlijk. Door het ontbreken van oppervlaktewater binnen de begrenzing van het plangebied, zijn vissen uitgesloten.

Literatuur

In de NDFF zijn waarnemingen van de volgende amfibieën en reptielen bekend geworden uit de (ruime) omgeving van het plangebied: bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, hazelworm, kleine watersalamander, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis. De meeste soorten zijn beschermd middels artikel 3.10 van de Wnb. Alle waarnemingen van levenbarende hagedis in de omgeving zijn afkomstig van de Limitische Heide.

Alleen de zandhagedis geniet een juridisch zwaardere bescherming (art 3.5 Wnb). Van de zandhagedis werd in 2015 aan de oostzijde van de Limitische Heide een volwassen vrouwtje waargenomen. Deze vindplaats ligt hemelsbreed 400 meter ten westen van de bouwlocatie.

Geschiktheid plangebied

Omdat er in of in de directe omgeving van het plangebied geen oppervlaktewater voorkomt ontbreekt het aan voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Het bos kan wel als overwinteringshabitat door amfibieën (gewone pad) gebruikt worden.

Vanwege het ontbreken van heidevegetatie en/of (hei-)schrale vegetaties in het plangebied, zijn zandhagedissen redelijkerwijs uit te sluiten. Het direct aan het plangebied grenzende gemengde bos biedt wel leefgebied voor de hazelworm. Ook het verruigde grasland, het acaciastruweel en de groep boomstammen, vormen een mogelijk geschikt habitat voor hazelwormen. De overgang van de hellingbossen naar het verruigde grasland vormen een (zij het matig) geschikt leefgebied voor levendbarende hagedissen. Ringslangen kunnen in het verruigde grasland, het acaciastruweel en de hellingbossen mogelijk als zwervers voorkomen. Voor ringslangen zijn geen broeihopen als potentiële voortplantingslocaties aanwezig.

3.4 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn molshopen en een (mogelijke) dassenburcht aangetroffen. De burcht bevindt zich in het oostelijke hellingbos - zie figuur 4. Hoewel er wissels te zien zijn; kon niet met zekerheid worden aangegeven of de burcht in gebruik was. Gezien het moment van het veldbezoek (februari) zijn dassen normaal gesproken in winterrust en verlaten de burcht slechts af en toe. Daardoor zien dassenburchten er in de winter altijd wat meer verlaten uit (figuur 2).

Figuur 2. Dassenburcht in hellingbos langs oostzijde van het plangebied aan de Driftweg Naarden.

3.4.1 Aanvullend cameraval-onderzoek

Door de aanwezigheid van een (mogelijke) dassenburcht, is het van belang inzichtelijk te hebben of het een belopen burcht is, en welke functie de burcht heeft voor een aanwezige clan. Ook kan het een verlaten burcht zijn die door andere soorten in gebruik is genomen. Om hier meer duidelijkheid over te verkrijgen is aanvullend onderzoek uitgevoerd.

De burcht bestaat uit 1 zichtbare pijp en bevindt zich op de helling, feitelijk ruim buiten de bouwlocatie. Er is gezocht naar sporen als wissels, mestputjes, haren, prenten, speelbomen en dergelijke. Dergelijke sporen die aanwezigheid van een das kunnen bevestigen, zijn niet aangetroffen. Wel zijn op de helling diverse wissels zichtbaar. Enkele wissels liggen langs de burcht en kunnen daardoor ontstaan zijn door de bewoners van de burcht.

Doordat geen zekerheid over de bewoning kon worden vastgesteld aan de hand van veldwaarnemingen, is nader onderzoek uitgevoerd met behulp van twee cameravallen, type Denver. Om eveneens meer duidelijkheid te krijgen over mogelijke aanwezige kleine marterachtigen, is eveneens gebruik gemaakt van een struikrover® - zie figuur 4.

De camera's zijn op verschillende posities in de directe omgeving van de burcht aan bomen opgehangen. De struikrover® is op enige afstand van de camera's geplaatst.

De camera's zijn geplaatst op 27 februari 2020 en hebben tot 17 juni op de locaties gehangen. In de tussenliggende periode zijn de camera's uitgelezen op 10 april, 18 mei en 17 juni 2020. Op 10 april en 18 mei zijn de sd-kaarten verwisseld en zijn de camera's van nieuwe batterijen voorzien. Doordat de sd-kaarten niet vol waren en de batterijen nog functioneerden, kan worden gesteld dat over de volle perioden opnamen konden worden gemaakt. Op 17 juni zijn de camera's uitgelezen en verwijderd.

Resultaten

Op de foto's zijn 12 verschillende diersoorten aangetroffen op de 3 verschillende camera's, zie tabel 2. Eveneens blijkt er door diverse wandelaars langs de burcht gelopen te worden.

Vogels	Zoogdieren
boomklever	bosmuis
gaai	eekhoorn
grote bonte specht	hond
koolmees	huiskat
merel	ree
	steenmarter
	vos

Tabel 2. Aangetroffen soorten op de camera's

Er is een groot aantal opnamen van huiskatten en diverse van wandelaars met honden. Opmerkelijk is ook het grote aantal opnamen van 1-2 gaaien op de zandige ondergrond. Vermoedelijk heeft dit mede te maken met mineralenopname.

Met regelmaat zijn reeën op de camera's vastgelegd. Eenmaal is een steenmarter vastgesteld.

Er zijn verschillende opnamen gemaakt van een vos, zowel overdag als 's nachts, zie figuur 3. Gezien de waarnemingen is het gebruik van de burcht door een das uitgesloten. Wel wijzen de waarnemingen op bewoning door vos.

Literatuur

Uit de literatuur is de aanwezigheid van meerdere grondgebonden zoogdieren bekend geworden. Het betreft soorten als boommarter, bunzing, das, eekhoorn, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, steenmarter en wezel. Deze zoogdieren zijn beschermd middels artikel 3.10 van de Wnb. Van deze lijst zijn in de provincie Noord-Holland boommarter, das, eekhoorn, steenmarter en wezel niet vrijgesteld bij ruimtelijke inrichting.

Van de beschermde niet vrijgestelde grondgebonden zoogdieren komen boommarter, das en eekhoorn voor in de nabijheid van het plangebied.

Geschiktheid plangebied

Naast meerdere algemene grondgebonden zoogdiersoorten, biedt het plangebied (verruigd grasland) en de omgeving (hellingbos) een potentieel geschikt leefgebied voor de volgende niet vrijgestelde, beschermde soorten: boommarter, das, steenmarter, wezel en eekhoorn als ook de niet in de literatuur bekend geworden hermelijn en bunzing.

Figuur 3. Opnamen van vos, ree en gaai.

Vleermuizen

Veldbezoek

De aanwezige ecochore¹ binnen het strikte plangebied (verruigd grasland) vormt een geschikt leefgebied voor vleermuizen. Door het omringende bos en de daardoor ontstane luwte, de aanwezigheid van verruigd grasland met vermoedelijk een vrij hoge insectenrijkdom (voedsel) en de ligging nabij de bebouwde kom, zijn diverse soorten in de directe omgeving te verwachten.

Het bosranden in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied kunnen worden gebruikt als foerageergebied en (in mindere mate) als vliegrouwe. Aanwezige boomholten en -nissen bieden mogelijkheden voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Doordat het veldbezoek overdag en in de winterperiode is uitgevoerd, zijn geen waarnemingen van deze soortgroep gedaan.

Binnen het te ontwikkelen gebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig door het ontbreken van bebouwing en bomen met holten.

Literatuur

Uit het literatuuronderzoek zijn de volgende vleermuizen bekend geworden uit de ruime omgeving van het plangebied: baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoor-vleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Alle vleermuizen zijn beschermd middels artikel 3.5 van de Wnb.

Direct rondom het plangebied zijn waarnemingen van gewone dwergvleermuizen, laatvliegers, rosse vleermuizen en watervleermuizen bekend geworden.

¹ Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

3.5 Ongewervelden

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen van ongewervelden verricht. Gezien het jaargetijde waarin het veldbezoek plaatsvond (winter), is dat ook niet verwonderlijk.

Literatuur

Uit het literatuuronderzoek zijn geen waarnemingen van beschermde ongewervelden bekend geworden in of in de nabije omgeving van het plangebied. Wel zijn 2 dagvlinders van de Rode lijst van bedreigde dagvlinders bekend geworden: keizersmantel (*RL-Verdwenen*) en kleine parelmoervlinder (*RL-Kwetsbaar*).

Geschiktheid plangebied

Het plangebied (verruigd grasland en hellingbos) biedt geen leefgebied voor keizersmantel en kleine parelmoervlinder vanwege het nagenoeg ongeschikt zijn als groeiplaats voor viooltjes (= waardplant voor parelmoervlinders). Het plangebied is voor overige beschermde of Rode Lijstgenoteerde insectensoorten ongeschikt als leefgebied. Binnen de planlocatie liggen namelijk geen ecotopen die voor deze beschermde ongewervelden een goede leefomgeving bieden. Het voorkomen van beschermde ongewervelden, als libellen, gestreepte waterroofkever, platte schijfhoren en dergelijke, is derhalve redelijkerwijs uitgesloten.

Figuur 4. Locatie burcht en opstelling cameravallen.
De rode cirkel betreft globaal zoekgebied voor de nieuwbouw.

- locatie burcht
- locatie cameravallen
- locatie struikrover
- nestlocatie ransuil 2021

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *strikt beschermde* soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 Flora

Binnen het plangebied en haar directe omgeving zijn tijdens de quickscan en het literatuuronderzoek geen beschermde vaatplanten en/of vaatplanten van de rode lijst waargenomen.

Aangezien beschermde soorten en soorten van de Rode lijst ontbreken en niet te verwachten zijn, is geen schade aan deze soorten te verwachten en is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk.

4.3 (Broed)vogels

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Wet Natuurbescherming. Ontheffing voor deze diergroep is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Dit betekent dat het (opzettelijk) verstoren, verontrusten, doden en anderszins van vogels en nesten in beginsel niet is toegestaan. Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het sterk aan te bevelen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden waardoor bij aanvang van het broedseizoen het verstoringseffect op vogels minimaal is.

Globaal kan worden gezegd dat de broedperiode, voor de mogelijk aanwezige soorten, ligt tussen 1 maart en 15 juli. Hierbij dient wel te worden op gemerkt dat indien broedende vogels in een andere periode van het jaar worden aangetroffen, hierbij zorgvuldig dient te worden omgegaan zodat verstoring van de broedende vogels wordt voorkomen.

Niet alle vogels maken jaarlijks een nieuw nest om te broeden. Een deel van de soorten gebruikt jaarlijks hetzelfde nest of dezelfde locatie om hun jongen groot te brengen. Ook zijn er soorten die jaarrond gebruik maken van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten geldt dat de nest- of verblijflocaties jaarrond beschermd zijn en dat inzichtelijk gemaakt moet worden welke gevolgen de werkzaamheden voor deze soorten hebben.

De provincie hanteert een lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn: 'Aangepaste lijst beschermde vogelnesten' - zie ook bijlage 2. De nestlocaties en vaste verblijfplaatsen van de hierin beschreven soorten zijn ook in perioden beschermd als er tijdelijk geen gebruik van de nestlocatie wordt gemaakt. De betreffende soorten zijn verdeeld in 5 categorieën.

Categorie 1-4 soorten

Binnen het plangebied zijn geen soorten of broedlocaties van soorten uit categorie 1-4 aangetroffen. Wel zijn aanvullende waarnemingen van het broedseizoen 2021 verkregen waarbij een nestlocatie van ransuil is vastgesteld in de nabijheid van het plangebied. Doordat geen bomen worden gekapt is geen sprake van directe aantasting/verwijderen van horsten.

Aan de hand van de bevindingen van het uitgevoerde quickscan veldbezoek, zijn binnen het plangebied broedlocaties van soorten uit deze categorieën uitgesloten.

Broedlocaties

Zoals beschreven in paragraaf 3.2 is het mogelijk dat enkele soorten uit categorie 1 t/m 4 in de bosgebieden in de ruime omgeving tot broeden komen. Dit zijn boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer en wespandief. Ten aanzien van broedlocaties is voor elke soort een zogenaamde verstoringsafstand bepaald {*Krijgsveld, 2008 en Sovon, 2012*}. Indien werkzaamheden binnen deze gevoelige zone worden uitgevoerd kunnen de werkzaamheden in de broedperiode verstoring tot gevolg hebben waardoor nadere afwegingen noodzakelijk zijn. Het gezamenlijke broedseizoen voor deze soorten loopt globaal van maart (buiserd) tot eind augustus (wespandief).

Van deze soorten zijn buizerd en sperwer het minst verstoringsgevoelig en ligt de verstoringsafstand op circa 75-100 meter rondom de nestlocatie. Voor wespandief en havik is deze zone vastgesteld op circa 100-125 meter. Uiteraard is de exacte afstand afhankelijk van de aard van de werkzaamheden, de duur van de werkzaamheden en de tolerantie van de individuen.

In de genoemde literatuur wordt geadviseerd in het broedseizoen veiligheidshalve een verstoringvrije zone te hanteren van 150 meter rondom de bezette nestlocaties van voornoemde soorten. Binnen deze zone rondom het plangebied zijn geen horsten van de soorten vastgesteld.

In komende broedseizoenen (vanaf het broedseizoen 2020) kunnen nieuwe nestlocaties in gebruik worden genomen waardoor bij de realisatie van het plan alsnog nestlocaties binnen de zone van circa 150 meter kunnen komen te liggen. Hierdoor is het van belang dat voorafgaande aan de werkzaamheden deze zone door een ecoloog wordt onderzocht op aanwezige nestlocaties. Indien nestlocaties aanwezig zijn, is een nadere afweging door een ecoloog noodzakelijk waarbij afhankelijk van de vogelsoort, de in het broedseizoen geplande werkzaamheden én de afstand kan worden bepaald of er sprake is of kan zijn van verstoring. Indien sprake is van mogelijke verstoring, dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld of aangepast zodat verstoring wordt voorkomen.

Als uitgangspunt bij het plannen van de werkzaamheden is het sterk aan te bevelen:

- De werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren;
- of
- Ruim vóór het broedseizoen te starten waardoor bij aanvang van het broedseizoen de werkzaamheden in uitvoering zijn en bij vestiging van een soort sprake zal zijn van enige mate van gewinning. Hierbij is alsnog controle van de 150 meter cirkel noodzakelijk.

Ransuil

In het broedseizoen 2021 is een nestlocatie vastgesteld van ransuil langs het toegangspad - binnen een straal van circa 50 meter van de bouwwerkzaamheden. Doordat geen bomen worden gekapt zal de nestlocatie fysiek behouden blijven.

Voor ransuilen geldt tijdens de broedperiode een verstoringafstand van 50-100 meter. Tijdens het grootbrengen van de jongen zelfs 150-300 meter {*Sovon, 2012*}. Deze periode loopt grofweg van begin april en eind juli.

Doordat de werkzaamheden binnen de verstoringsevoelige zone zijn gepland, is het van belang dat voorafgaande aan de uitvoering wordt bepaald of de nestlocatie in gebruik is. Bij een in gebruik zijnde nestlocatie dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot na het broedseizoen.

Indien de nestlocatie niet in gebruik is, kunnen de werkzaamheden doorgang vinden gedurende het broedseizoen.

Tijdens de gebruiksfase is het aannemelijk dat ransuilen nauwelijks tot geen overlast zullen ervaren en de nestlocatie kunnen gebruiken. Broedlocaties worden vaker langs wegen en in de nabijheid van menselijke activiteiten aangetroffen.

Foerageergebied

Afhankelijk van de soort kunnen de territoria van enkele tot vele vierkante kilometers groot zijn en bestaan uit een aaneenschakeling van bossen en open terreinen. Gezien de geschiktheid van de bosgebieden in de ruime omgeving, is het hierdoor aannemelijk dat het plangebied binnen de begrenzings van een territorium ligt van een of meer soorten.

Het te bebouwen plangebied en verharding zal tot enkele aren beslaan. Het overige deel van de afgraving zal in de huidige staat behouden blijven. Naast de fysiek te bebouwen oppervlakte, zal door menselijke bewegingen en geluid de mogelijke verstoringzone groter zijn dan het te bebouwen oppervlak. Doordat het terrein niet specifiek voor recreatie wordt ingericht, zullen de verstoringen beperkt blijven tot een zone rondom het gebouw. Met name in het open terrein zal dit door visuele verstoring tot minimaal enkele tientallen meters rondom de bebouwing beslaan. Hierdoor zal sprake zijn van 0,5-1 hectare met verminderde kwaliteit als foerageergebied waarvan de bebouwde oppervlakte feitelijk ongeschikt wordt als foerageergebied.

De soorten hebben alle forse territoria van minimaal enkele vierkante kilometers. De omgeving van het plangebied is voor de soorten zeer geschikt als leefgebied. Hierdoor zal de vermindering in kwaliteit van 0,5-1 hectare geen significant negatief effect hebben op deze soorten. Er kan redelijkerwijs worden gesteld dat er ruim voldoende foerageermogelijkheden behouden blijven om de lokale populaties en broedparen te behouden. Hierdoor zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Samenvattend

De geplande ontwikkelingen (aanleg- en gebruiksfase) zullen geen directe effecten hebben op mogelijk aanwezige territoria en horsten in de omliggende bosgebieden. Ook kan redelijkerwijs worden gesteld dat de bouw van het complex geen significant negatief effect zal hebben ten aanzien van foerageermogelijkheden. Ondanks dat een gedeelte bebouwd zal worden, biedt het landschap binnen eventuele aanwezige territoria voldoende alternatieve foerageermogelijkheden waardoor territoria behouden kunnen blijven.

Wel is het noodzakelijk dat indien de werkzaamheden binnen de broedperiode (globaal genomen vanaf maart tot eind augustus) worden uitgevoerd, vooraf een controle binnen een straal van minimaal 150 meter wordt bepaald of soorten uit categorie 1-4 een nestlocatie hebben. Indien een nestlocatie van een van de soorten aanwezig is, dient aan de hand van de soort, de geplande werkzaamheden en de afstand tot de bouwlocatie een afweging gemaakt te worden of en in welke mate de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Als uitgangssituatie wordt geadviseerd de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren dan wel ruim voor het broedseizoen te starten met de werkzaamheden.

Categorie 5 soorten

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek verschillende soorten uit deze categorie waargenomen. Ook is het, gezien de resultaten van het literatuuronderzoek, aannemelijk dat er nestholten in de opgaande oudere bomen aanwezig zijn in de directe omgeving van het plangebied. Deze soorten zijn voor de broedlocaties voor een groot deel afhankelijk van dergelijke boomholten en -nissen.

De duurzame instandhouding van de populaties van deze soorten is niet in het geding aangezien er ten behoeve van de bouw van het complex geen bomen worden gekapt. Indien er wel bomen gekapt dienen te worden, is afstemming met een ecooloog noodzakelijk.

Samenvattend zijn er in beginsel geen beperkingen ten aanzien van de Wnb indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden en er geen bomen worden gekapt.

Bij werkzaamheden binnen het broedseizoen dient nader horstenonderzoek door een ecooloog te worden uitgevoerd in een straal van minimaal 150 meter rondom het plangebied.

4.4 Herpetofauna en vissen

Voortplantingsbiotopen of essentiële onderdelen in het leefgebied van juridisch zwaar beschermde amfibieën en vissen ontbreken op de planlocatie. Doordat zwaar beschermde soorten niet aanwezig of te verwachten zijn, is voor deze beide groepen geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Het verruigde grasland, de overgang naar het aangrenzende bos en de feitelijke hellingbossen kunnen dienst doen als (jaarrond) landbiotoop voor de hazelworm (artikel 3.10 Wnb). Gezien de regionale en lokale verspreiding, mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat ook levendbarende hagedis mogelijk gebruik kan maken van bovengenoemde biotopen. Beide soorten zijn eveneens beschermd middels artikel 3.10 van de Wnb.

Het te bebouwen gebied vormt voor zandhagedis en ringslang geen geschikt leefgebied. Wel zijn zwervende dieren niet volledig uit te sluiten gezien de verspreiding in de omgeving. Voortplantingsbiotoop en een levensvatbare populatie van de beide soorten is echter uitgesloten waardoor voor deze soorten geen nader onderzoek noodzakelijk is. Eventueel aanwezige dieren zullen slechts betrekking hebben op zwervende individuen.

Door het voor hazelworm optimale biotoop direct rondom het plangebied, de hellingbossen en zomen, is de aanwezigheid van hazelwormen binnen het te bebouwen gedeelte te verwachten. Het te bebouwen deel is zelf matig geschikt als leefgebied. Door het bebouwen zal daardoor geen essentieel voortplantingsbiotoop verdwijnen.

Om overtreding met de Wnb te voorkomen en om ecologisch op de juiste wijze te handelen, dient het plangebied en haar directe omgeving (ruim) vóór aanvang van de onderstaande werkzaamheden gecontroleerd te worden op de eventuele aanwezigheid van hazelworm, levendbarende hagedis en ringslang. Vóór aanvang van de volgende werkzaamheden is ecologische begeleiding noodzakelijk bij de volgende werkzaamheden:

- Bouwrijp maken van de bouwlocatie
- Opruimen boomstammen en oude hooibalen
- Aanleg toegangsweg
- Overige grondwerkzaamheden

Bij deze vorm van ecologische begeleiding dienen eventueel aanwezige dieren door een erkend ecooloog te worden gevangen en buiten het bereik van de werkzaamheden te worden vrijgelaten.

Doordat het strikte te bebouwen gebied slechts marginaal geschikt, maar niet ongeschikt, kan worden aangeduid voor hazelworm, zal er een verandering optreden in het leefgebied. Om de vermoedelijk aanwezige populatie te versterken, wordt daarom voorgesteld om delen van het grasland, aansluitend aan het te bebouwen deel, te gaan beheren als hooiland waarbij na 15 juli jaarlijks wordt gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. Ook zal een oppervlakte overeenkomstig met het te bebouwen deel worden beplant met inheems struweel. Hierdoor zal dit om te vormen gedeelte van marginaal naar kwalitatief goed (optimaal) leefgebied ontwikkelen. Hierdoor kan worden gesteld dat op de locatie het leefgebied kwalitatief wordt versterkt en de aanwezige populatie kan worden behouden en kan uitbreiden. Doordat geen essentieel leefgebied verdwijnt en door ecologische begeleiding geen dieren worden geschaad, is er geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Hierdoor is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Door het toepassen van ecologische begeleiding voorafgaande aan de werkzaamheden en een gedeelte van het terrein op de juiste wijze te beheren en in te richten, is schade aan reptielen te voorkomen, is geen sprake van vermindering in leefgebied en zal een versterking van mogelijk aanwezige populaties worden gerealiseerd. Hierdoor is geen sprake van overtreding met de Wet Natuurbescherming waardoor geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Voortplantingsbiotopen van amfibieën en vissen ontbreken waardoor voor deze soortgroepen geen nadere maatregelen noodzakelijk zijn.

4.5 Zoogdieren

4.5.1 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is een burcht aangetroffen in het oostelijke hellingbos. Door het vermoeden van een mogelijke dassenburcht is er nader onderzoek uitgevoerd met behulp van cameravallen. Hierbij is geconstateerd dat de burcht niet in gebruik is door das maar door een vos. Het komt regelmatig voor dat dassenburchten door vossen worden bewoond. De burcht blijft behouden doordat de bouw op ruime stand zal worden gerealiseerd. Doordat de vos eveneens op de vrijstellingslijst staat, is geen nadere afweging ten aanzien van het leefgebied en eventuele effecten noodzakelijk. Wel kan worden gesteld dat gezien de voorgenomen ontwikkeling het leefgebied voor de vos behouden zal blijven.

Gezien de opbouw van de omgeving is het aannemelijk dat in de ruime omgeving een of meer dassenburchten (hoofdburchten of bijburchten) aanwezig zijn. Hierdoor kan het plangebied onderdeel uitmaken van het leefgebied en kunnen foeragerende dassen binnen het plangebied worden aangetroffen. Dassen foerageren regelmatig in (bemeste) graslanden op zoek naar regenwormen en ander bodemleven. Het bebouwen van een deel van het grasland zal een vermindering in oppervlakte van het foerageergebied van enkele aren tot gevolg hebben.

Een dassenclan heeft een territorium van zo'n 30-150 hectare, afhankelijk van de hoeveelheid voedsel, dekking en mogelijkheden voor burchten. De omgeving van het plangebied kenmerkt zich door kleinschalige graslandpercelen afgewisseld met bossen en singels. Juist deze aaneenschakeling van ecotopen vormt in beginsel zeer geschikt leefgebied voor dassen. Met name de bemeste graslandpercelen met grazige vegetaties korter dan 5 centimeter in de omgeving vormen zeer geschikte foerageergebieden. Redelijkerwijs kan dan ook gesteld worden dat door het bebouwen van een oppervlakte van enkele aren van het verruigde grasland, er geen sprake zal zijn van een significante vermindering van leefgebied.

Doordat geen burchten worden aangetast en er geen sprake is van versnippering van leefgebied of een essentiële afname van foerageergebied, kan redelijkerwijs worden gesteld dat er voor een mogelijk aanwezige clan geen significante verslechtering van het leefgebied ontstaat. Hierdoor is geen sprake van overtreding met de Wet natuurbescherming in is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Aangezien er geen bomen van het omringende hellingbos worden gekapt, en geen verblijfplaatsen worden aangetast, is de duurzaamheid van populaties van de overige potentieel aanwezige beschermde soorten boommarter, steenmarter en eekhoorn eveneens niet in het geding. Hierdoor zijn geen nadere afwegingen voor deze soorten noodzakelijk.

Ten aanzien van grondgebonden zoogdieren zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

4.5.2 Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd conform artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming waardoor het opzettelijk verstoren en vernielen van vaste verblijfplaatsen zonder ontheffing niet is toegestaan. Ook vliegroutes en foerageergebieden vallen, mits als *essentieel* aan te merken, onder dit beschermingsregime.

Voor de voorgenomen ontwikkeling geldt dat er geen bomen worden gekapt waardoor er geen verblijfplaatsen verdwijnen. Ook voor gebouwbewoonde soorten zijn in de huidige situatie geen verblijfplaatsen aanwezig.

Door de opbouw van het plangebied en de ruime omgeving met diverse windluwe omstandigheden, open terreinen en bosranden, is het aannemelijk dat verschillende soorten in het plangebied kunnen worden aangetroffen. Hierbij zullen met name soorten foeragerend of op-route langs de bosranden worden aangetroffen. Doordat de omgeving dermate geschikt is door vele randzones en bospercelen, zal er sprake zijn van dispersie waardoor duidelijke vliegroutes niet aanwezig zullen zijn.

Voor de in het plangebied aanwezige soorten blijft het plangebied in beginsel functioneren als foerageergebied. Alle randen blijven behouden waardoor geen sprake is van directe aantasting van het foerageergebied of eventuele vlieggeleiding. Wel zal mogelijk enige verandering optreden in de spreiding, afhankelijk van soorten en individuen, door de aanwezigheid van het gebouw. Alle soorten kunnen echter van het gebied gebruik blijven maken. Redelijkerwijs kan daardoor worden gesteld dat er geen significant negatief effect te verwachten is op aanwezige populaties.

Vleermuizen vanuit kolonies in de bebouwde kom en eventuele bomen met holten in de omgeving, zullen naar verwachting op korte afstand van de verblijfplaatsen voldoende kunnen foerageren doordat rondom en in het plangebied ruimschoots voldoende mogelijkheden behouden blijven om te foerageren of als vlieggeleiding. Daarnaast zal de buitenschil van het gebouw worden voorzien van begroeiing in de vorm van verticale tuinen waardoor ook deze randen vermoedelijk gebruikt kunnen worden als onderdeel in het foerageergebied.

Gezien het bovenstaande zullen de ontwikkelingen niet bijdragen aan het verdwijnen van verblijfplaatsen doordat geen *essentiële* foerageerfuncties of vliegroutes worden aangetast. Hierdoor is er geen sprake van overtreding met de wet Natuurbescherming en is geen ontheffing of nader onderzoek noodzakelijk.

Een aandachtspunt hierbij is de mogelijke invloed van verlichting. Indien hiermee rekening gehouden wordt conform onderstaande, is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

4.5.3 Aandachtspunten voor verlichting en vleermuizen

Doordat verlichting een negatief effect kan hebben op vleermuizen, is het van belang de keuze van de verlichting af te stemmen op de functie van het gebied als foerageergebied van vleermuizen. Veel soorten zullen gebieden met verlichting, om te foerageren of als vlieggeleiding, mijden. Slechts van enkele vleermuissoorten zullen individuen verlichting gebruiken als foerageerplek doordat verschillende insectensoorten worden aangetrokken door lampen. De meeste soorten ervaren verlichting dus als een negatief effect in het leefgebied. Kunstmatige lichtbronnen zenden licht uit met specifieke frequenties, ofwel kleuren. Vleermuizen hebben zeer lichtgevoelige ogen maar zijn niet even gevoelig voor alle kleuren. Vleermuizen zijn met name gevoelig voor de kleuren blauw, ultraviolet en minder voor oranje en rode kleuren. In opdracht van Rijkswaterstaat zijn door de Zoogdiervereniging en consultancybedrijf LEDexpert, lampen ontwikkeld die een zo min mogelijk storend effect hebben op vleermuizen. Na uitvoerig testen bleken vleermuizen nauwelijks hinder te ondervinden van amberkleurige, UV-vrije ledlampen - zie de foto's op de volgende pagina.

Doordat in het plangebied geen vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden, is niet duidelijk of en welke vleermuissoorten in de omgeving aanwezig zijn en wat het effect van verlichting op de populaties vleermuizen zal kunnen hebben. Door als uitgangspunt alleen hoog noodzakelijk verlichting te plaatsen en te kiezen voor vleermuisvriendelijke verlichting, zal het negatieve effect op vleermuizen minimaal zijn.

Het is raadzaam een verlichtingsplan met een vleermuisdeskundige door te spreken.

Enkele randvoorwaarden voor vleermuisvriendelijke verlichting zijn:

- Het heeft de voorkeur geen of zo min mogelijk nieuwe verlichting aan te brengen.

Bij het wel toepassen van verlichting:

- Gebruik lage masten - < 4 meter of bij voorkeur geleideverlichting van 1 meter hoogte;
- Gebruik afgeschermd lichtbundels - lichthinderkappen
  - geen uitstraling van licht naar boven of in boomkronen
  - naar beneden gerichte lichtbundels
- Geen toename van verlichting/strooilicht in de houtsingels;
- Gebruik amberkleurige ledverlichting - **Bat-lamp**.

Indien met de aan te brengen verlichting rekening wordt gehouden met vleermuizen zoals in het bovenstaande beschreven, is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Amberkleurige led-verlichting op lage armaturen.

Bron:

Voorbeelden van afgeschermd armaturen en lichthinderkap.

4.6 Ongewervelden

Het plangebied en haar directe omgeving vormen voor beschermde en Rode lijstgenoteerde vlinders, libellen en overige insecten en weekdieren redelijkerwijs geen geschikt leefgebied.

Door het ontbreken van beschermde soorten ongewervelden is geen nader onderzoek of een ontheffing noodzakelijk.

5. CONCLUSIE

Op de planlocatie is een natuuronderzoek uitgevoerd in de vorm van een quickscan, aangevuld met cameraonderzoek. Aan de hand van de hierdoor verkregen gegevens, aangevuld met literatuuronderzoek, is een goed beeld ontstaan van de waarde van de planlocatie voor beschermde dier- en plantsoorten.

Op de planlocatie is het voornemen een appartementencomplex te realiseren. Om de toekomstige bewoners toegang te kunnen verschaffen, wordt vanaf de bestaande toegangsweg een nieuwe weg aangelegd op de bodem van de voormalige groeve, parallel aan de oostelijke helling. Voor de ontwikkelingen worden geen bomen gekapt.

Flora

Beschermde soorten ontbreken op de planlocatie waardoor geen schade aan deze soorten te verwachten is en geen nader onderzoek of een ontheffing noodzakelijk is.

Vogels

In beginsel zijn er geen beperkingen ten aanzien van de Wnb indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden en er geen bomen worden gekapt.

Bij werkzaamheden binnen het broedseizoen dient nader horstenonderzoek door een ecooloog te worden uitgevoerd in een straal van minimaal 150 meter rondom het plangebied.

Indien de fysieke werkzaamheden, zoals het eventueel wel kappen bomen of verwijderen van struweel, takhout en boomstammen, *binnen* het broedseizoen worden uitgevoerd (globaal genomen binnen de periode 1 maart-15 juli), kunnen eveneens maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord of nesten worden vernield doordat enkele soorten als broedvogel niet zijn uit te sluiten. Dit dient door een ecooloog te worden beoordeeld.

Herpetofauna en vissen

Door het toepassen van ecologische begeleiding voorafgaande aan de werkzaamheden en een gedeelte van het terrein op de juiste wijze te beheren en in te richten, is schade aan reptielen te voorkomen, is geen sprake van vermindering in leefgebied en zal een versterking van mogelijk aanwezige populaties worden gerealiseerd. Hierdoor is geen sprake van overtreding met de Wet Natuurbescherming waardoor geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Voortplantingsbiotopen van amfibieën en vissen ontbreken waardoor voor deze soortgroepen geen nadere maatregelen noodzakelijk zijn.

Grondgebonden zoogdieren

Ten aanzien van grondgebonden zoogdieren zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Vleermuizen

Ten aanzien van vleermuizen is geen nader onderzoek en zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk mits nieuwe verlichting wordt afgestemd op vleermuizen en geen bomen met holten worden gekapt.

Het is raadzaam een eventueel lichtplan en onverhoopt noodzakelijke bomenkap met een ecooloog te bespreken.

Ongewervelden

Ten aanzien van ongewervelden zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

LITERATUUR

- www.minlnv.nl
- www.utrecht.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.verspreidingskaart.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl / rode lijst broedvogels
- www.floron.nl / rode lijst vaatplanten 2014.
- www.vogelatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.bij12.nl - soortspecifieke kennisdocumenten

- Bremer, L. van den & A. van Kleunen. 2009. Evaluatie toepassing Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer met betrekking tot broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels, update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg.
- Limpens, H., et al. 1997; Atlas van de Nederlandse Vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij.
- Ruddock, M. & D.P. Whitfield. 2007. A review of disturbance distances in selected bird species. Natural Research (Projects) Ltd to Scottish Natural Heritage.
- Sierdsema H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.
- Sovon, 2012. Notitie: Reactie op tussenuitspraak Gedragscode Bosbeheer - deskundigenbericht verstoring vogels.
- Weeda, Drs. E.J. et al. 2003; Nederlandse Ecologische Flora - Wilde planten en hun relaties. KNNV-uitgeverij.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Impressie plangebied

Bijlage 2: Toelichting Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

BIJLAGE 1: IMPRESSIE PLANGEBIED

- 1 - Toegangspad
- 2 - Zicht op bouwlocatie en solitaire beuk
- 3 - Zuidelijke beboste helling
- 4 - Oostelijke beboste helling
- 5 - Oude hooibalen in verruigd grasland
- 6 - Boomstammen op geasfalteerde ondergrond

BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
  - b. zij is nodig:
    - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
    - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
    - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
    - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
    - v. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
  - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere diersoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.